

Умови та причини виникнення небезпечних ситуацій в професійній діяльності

Вінницький національний технічний університет

Анотація. Розглянуто причини виникнення небезпечних ситуацій і виробничих травм, що пов'язані з людським фактором за рівнями. Прагнення економити сили за рахунок вибору небезпечного способу праці сприяють недоліки в організації праці, техніки і технології. Наведено психологічну класифікацію причин виникнення небезпечних ситуацій та нещасних випадків.

Ключові слова: професійна діяльність; безпека; умови праці; поведінка людини

Abstract. The causes of dangerous situations and work-related injuries associated with human factor in level are considered. The desire to save strength due to the choice of a dangerous method of labor facilitated by shortcomings in the organization of labor, machinery and technology. The psychological classification of the causes of dangerous situations and accidents is given.

Key words: professional activity; danger; working conditions; human behavior.

Динамічність роботи та подій у професійній діяльності можуть створювати небезпечні стресові ситуації, які є несумісними між індивідуальними особливостями, характером і ритмом діяльності. Факторами, що сприяють виникненню небезпеки в цих ситуаціях, можуть бути недостатність інформації, її суперечливість, надмірна різноманітність або монотонність, оцінювання роботи, що перевищує можливості людини за обсягом або ступеню складності, суперечливі або невизначені вимоги, критичні обставини чи ризик при прийнятті рішення [1-3]. Причини виникнення небезпечних ситуацій і виробничих травм, що пов'язані з людським фактором, можна розкласти за рівнями:

- рівень особистості (вроджені чи набуті тимчасово або постійно психічні та фізіологічні характеристики організму);
- рівень навколишнього середовища (умови праці, незадовільний рівень охорони праці, психологічна атмосфера в колективі, житлові та матеріальні турботи і т.д.);
- рівень суспільства (недостатня інформованість про професійні ризики та їх наслідки, недоліки в стратегії організації безпечної праці в галузі або регіоні і т.д.). Якщо цілі можна досягти різними шляхами, то людина вибирає той шлях, який, за його думкою і досвідом, вимагає найменших затрат сил, і на обраному шляху він витрачає менше зусиль. Це прагнення є окремий випадок загального принципу найменшої дії. Саме з цієї причини часто робітники не використовують індивідуальні і колективні засоби захисту, пропускають операції, необхідні для забезпечення безпеки, але не впливають на отримання кінцевого продукту, вибирають більш легкі, але і більш небезпечні робочі пози і руху. Появі прагнення економити сили за рахунок вибору небезпечного способу дії сприяють недоліки в організації праці, техніки і технології. За обставин, однакових для всіх працюючих, що визначає знання в формуванні лінії поведінки кожної людини мають його індивідуальні якості, що відображають сукупність соціально-психологічних і фізіологічних властивостей. Вони включають тип нервової системи, темперамент, характер, особливості мислення, освіту, досвід, виховання, здоров'я і т.п. [4-5]

Таким чином, у психологічній класифікації причин виникнення небезпечних ситуацій та нещасних випадків можна виділити три класи [6].

Порушення мотиваційної частини дій. Виявляється в небажанні виконувати певні дії (операції). Порушення може бути відносно постійним (людина недооцінює небезпеку, схильний до ризику, негативно відноситься до трудових і (або) технічних рекомендацій, безпечної праця не стимулюється і т. ін.) і тимчасовим (людина в стані депресії, алкогольного сп'яніння).

Порушення орієнтовної частини дій. Виявляється в незнанні правил експлуатації технічних систем і норм з безпеки праці і способів їх виконання.

Порушення виконавчої частини. Виявляється в невиконанні правил (інструкцій, приписів, норм і т.д.) внаслідок невідповідності психічних і фізичних можливостей людини вимогам роботи. Така

невідповідність, як і в випадку з порушенням мотиваційної частини дій, може бути постійним (недостатня координація, погана концентрація уваги, невідповідність зростання габариту устаткування, яке обслуговує і т.д.) і тимчасовим (перевтома, пониження працездатності, погіршення стану здоров'я, стрес, алкогольне сп'яніння).

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бедрій Я.І., Боярська В.М., Голубев А.К. та ін. Безпекажиттєдіяльності: Посіб. для студ. техн. вузів. -Л., 1997. –275 с.
2. Безпекажиттєдіяльності. Навч. посіб. / За ред. М. Назарука. –Львів: За вільнуУкраїну, 1997. –275 с.
3. Дзюндзюк Б.В., Хянькяйнен А.И., Швед В.Б. Катастрофы и чрезвычайные ситуации -Харьков: Форт, 1998.-120 с.
4. Крушельницька Я. В. Фізіологія і психологіяпраці: Навч. посіб. –К.: КНБУ, 2000. –232 с.
5. Літвак С. М., Михайлюк В. О. Безпекажиттєдіяльності. Навч. посібник. — Миколаїв: ТОВ “Компанія ВІД”, 2001. – 230 с.
6. Основы инженерной психологии: Учеб.пособ. / Под ред. В.Ф.Ломова. –М.: Высш. шк., 1977. –335 с.

ВіштакІннаВікторівна— канд. техн. наук, доцент кафедрибезпекижиттєдіяльності та педагогіки безпеки, факультет машинобудування та транспорту, Вінницькийнаціональнийтехнічнийуніверситет, Вінниця, e-mail: innavish322@gmail.com.

VishtakInna V. — Cand. Sc. (Eng), AssistantProfessorofDepartmentofSafetyofLifeandSecurityPedagogy, FacultyofMechanicalEngineeringandTransport, VinnytsiaNationalTechnicalUniversity, Vinnytsia, email : innavish322@gmail.com.